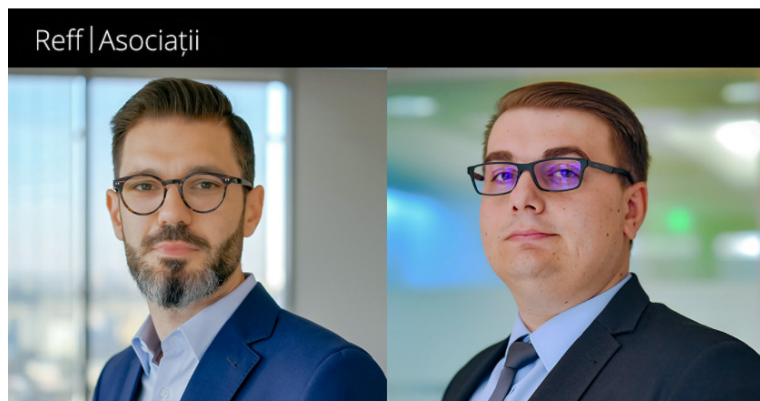

Cauza de nepedepsire a evaziunii fiscale – de ce evita contribuabilii sa o activeze înainte de sesizarea parchetului

Combaterea evaziunii fiscale reprezintă o preocupare constantă a politicii penale, având în vedere impactul semnificativ al acestui fenomen asupra bugetului de stat. În acest context, legiuitorul român a instituit mecanisme juridice care urmăresc nu doar sancționarea faptelor de evaziune, ci și recuperarea rapidă a prejudiciilor cauzate. Un astfel de mecanism este reprezentat de cauza de nepedepsire, conform căreia fapta de evaziune fiscală nu se pedepsește dacă prejudiciul produs bugetului public este mai mic de 1.000.000 de euro și este achitat integral, plus o penalitate care diferă în funcție de etapa în care se activează. Însă, dincolo de quantumul penalității, există și alte implicații de care contribuabilul trebuie să țină cont în momentul în care decide să beneficieze de cauza de nepedepsire.

Acest mecanism este reglementat de Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale și presupune îndeplinirea unor condiții în funcție de etapa în care se afla cazul (administrativă sau judiciară). În funcție de acest aspect, există patru scenarii în care cauza de nepedepsire poate fi aplicată.

Într-un prim scenariu, cauza de nepedepsire se poate aplica în **etapa administrativă**, la finalul controlului fiscal, înainte de sesizarea organelor de urmărire penală. În acest caz, constatarea existenței cauzei de nepedepsire se face direct de către autoritatea fiscală competentă, dacă contribuabilul plătește prejudiciul integral, în termen de 30 de zile de la notificare, plus o penalitate de 15% din valoarea prejudiciului, precum și dobânzi și penalități de întârziere.

În cursul **urmaririi penale**, cauza de nepedepsire se aplică în aceleași condiții, însă nu mai este necesară efectuarea plății în termenul de 30 de zile, iar penalitatea datorată este de 25% din valoarea prejudiciului.

În cursul **procedurii de camera preliminară sau al judecății în prima instanță**, aplicarea rămâne similară cu cea din etapa anterioară, dar quantumul penalității urcă la 50% din valoarea prejudiciului.

În **apel**, cauza de nepedepsire se aplică în aceleași condiții din etapele în instanță, dar penalitatea devine egală cu valoarea prejudiciului.

Cum funcționează cauza în etapa judiciară

În cazul în care cauza de nepedepsire intervine după sesizarea organelor de urmărire penală, Codul de procedura penală conține reguli clare. „După examinarea sesizării, când constată că au fost strânse probele necesare (...) procurorul, la propunerea organului de urmărire penală sau din oficiu, soluționează cauza prin ordonanță, dispunând: a) clasarea, când nu exercită acțiunea penală ori, după caz, stinge acțiunea penală exercitată, întrucât

exista unul dintre cazurile prevazute la art. 16 alin. (1)” din Legea 241/2005. În acest scenariu, procurorul, dupa administrarea probatoriului în mod imparțial și independent, constata existența cauzei de nepedepsire și dispune clasarea.

În mod similar, în cursul judecății în fond sau în apel, Codul de procedura penala prevede ca „*instanta hotaraste asupra învinuirii aduse inculpatului, pronuntând, dupa caz, condamnarea, renuntarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea sau încetarea procesului penal*”, daca sunt îndeplinite condițiile prevazute pentru încetare. În acest scenariu, dupa administrarea probatoriului necesar, instanța constata existența cauzei de nepedepsire și pronunța încetarea procesului penal.

Dezavantaje pentru contribuabil în etapa administrativa

Pe de alta parte, în etapa administrativa, în cadrul controalelor fiscale, Legea 241/2005 confera inspectorilor fiscali atribuții specifice organelor judiciare, dar fara a oferi garanții de obiectivitate și imparțialitate contribuabilului. Astfel, daca acesta din urma platește prejudiciul (ceea ce echivaleaza cu recunoașterea vinovației), autoritatea fiscala este cea care „constata” intervenția cauzei de nepedepsire și nu mai sesizeaza organele de urmarire penala.

În practica, în cazul în care, în cadrul controlului, inspectorul constata „*aspecte care pot constitui împrejurari privind savârșirea unor fapte prevazute de legea penala în domeniul financiar-fiscal*”, contribuabilul este informat, prin intermediul procesului-verbal, ca poate beneficia de cauza de nepedepsire. Daca este de acord, contribuabilul trebuie sa formuleze o cerere catre administrația fiscala prin care sa solicite în mod expres achitarea prejudiciului și comunicarea contului în care sa plateasca suma aferenta, penalitatea de 15%, precum și dobânzile și penalitățile datorate. Daca în termen de 30 de zile de la primirea procesului-verbal contribuabilul nu achita prejudiciul, inspectorii sesizeaza organele de urmarire penala.

Procesul-verbal prin care contribuabilului i se aduce la cunoștința presupusul prejudiciu și posibilitatea de a beneficia de cauza de nepedepsire își pastreaza caracterul de mijloc de proba și nu poate face obiectul acțiunii în contencios administrativ. Cu alte cuvinte, contribuabilul efectueaza plata exclusiv în baza cererii sale exprese adresate administrației fiscale, dar nu are posibilitatea sa conteste pe fond legalitatea sau temeinicia aspectelor consemnate în cuprinsul procesului-verbal.

Astfel, este de remarcat ca exista diferențe notabile între procedura valabila în faza administrativa și cea din etapele ulterioare sesizării organelor de urmarire penala. Dupa ce cauza ajunge în fața magistraților, contribuabilul nu mai este expus raționamentului arbitrar al inspectorilor fiscali, iar cuantumul prejudiciului nu ramâne la valoarea stabilita unilateral de organul fiscal, ci va fi determinata pe baza unei expertize de specialitate. În plus, chiar și în ipoteza în care contribuabilul achita sumele datorate și devine incidenta cauza de nepedepsire, art. 18 din Codul de procedura penala îi ofera posibilitatea de a solicita continuarea procesului penal pentru a-și dovedi nevinovația și pentru a evita eticheta de „evazionist”.

Prin urmare, deși penalitatea este cu 10 puncte procentuale mai mare decât cea din faza administrativa, drepturile contribuabilului sunt mult mai bine protejate dupa momentul sesizării organelor de urmarire penala, pentru ca are șansa sa își dovedeasca nevinovația în timp ce beneficiaza de cauza de nepedepsire.

De altfel, raportul de activitate al ANAF pentru trimestrul întâi din 2025 indica faptul ca sesizarea organelor de urmarire penala este preferata de majoritatea contribuabililor - comparativ cu primul trimestru din 2024 (când nu era reglementata incidența cauzei de nepedepsire anterior sesizării organelor de urmarire penala, respectiv în etapa administrativa), se constata o creștere cu aproape 240% a numarului de acte de sesizare a organelor de urmarire penala, la o majorare de doar 10,8% a numarului de contribuabili verificați.

Așadar, deși teoretic reglementarea unei modalități de a evita sesizarea organelor de urmarire penala ar fi trebuit sa

determine o scadere a numarului de acte de sesizare, în practica, se pare ca opțiunea contribuabililor este sa acceseze cauza de nepedepsire dupa sesizarea organelor de urmarire penala, pentru ca doar dupa acest moment își pot dovedi nevinovația, beneficiind de garanțiile unui proces echitabil.